

NAŠ ODNOS DO NEZAŽELENE DRUGAČNOSTI NESTIGMATIZIRANJE LJUDI KOT PREDPOGOJ PREVENTIVNEGA DELA

1. Slovenski preventivni dnevi
Ciril Klajnsček

Rimski sporazum o humanitarni politiki do drog (marec 2007)

Zdravje, celovit pristop k zdravljenju in **humanitarnost** naj bodo ključni elementi politike do drog.

Politika do drog naj temelji na razumu in **sočutju** ter aktivnemu delovanju, ki ni povezano z ideologijo, silo, **stigmatizacijo** ali diskriminacijo.

STIGMA IN DISKRIMINACIJA

Grško - znamenje, madež.

Stigma je dinamičen proces razvrednotenja ki značilno diskreditira nekoga v očeh drugih.

V določenih okoljih so posamezne značilnosti ljudi s strani ostalih označeni kot nevedne, diskreditirajoče.

Kadar je na delu, je rezultat **diskriminacija**.

Diskriminacija je katerakoli oblika arbitrarnega razločevanja, izključevanja ali omejevanja.

OGREVANJE

Napiši **brez razmišljanja** prve 3 stvari, ki ti pridejo na misel ob omembi besed

- KLOŠAR
- CIGAN
- NARKOMAN
- ČEFUR
- PEDER / LEZBIJKA

Zamislj si, da si se po brodolomu rešil(a) na samotni otok. Poleg tebe se je na otok rešila še ena izmed gornjih oseb.

S katero izmed gornjih oseb bi **najmanj rad(a)** preživel(a) čas do rešitve iz otoka (-) In s katero **najlažje** (+) ?

STIGMA (Goffman)

Ameriški sociolog Goffman jo je opredelil kot nezaželeno drugačnost.

“Vse človeške razlike je mogoče stigmatizirati.”

Je **PRODUKT DRUŽBENEGA OZNAČEVANJA** in ne lastnost prizadetega posameznika.

Pomen besede izvira iz daljne preteklosti, ko so oblastniki sužnjem in kriminalcem v kožo **vžigali znamenja**, da so jih tako označili in napravili prepoznavne drugim ljudem.

STIGMATIZIRANJE

- Je strokovni sociološki izraz za **poseben družbeno konstruiran odziv okolja na drugačnost / različnost**.
- “Okolje” stigmatizirane osebe dojema kot manjvredne.
- Stigmatizirani so tarča **posmeha, zaničevanja, opravljanja, psihičnega in fizičnega nasilja**
- Imajo **omejen / otežen dostop** do izobrazbe, delovnega mesta, političnega odločanja
- POSLEDICA STIGMATIZACIJE = **SOCIALNA DISTANCA** do stigmatiziranih in **BREZBRIZNOST**

STIGMATIZIRANI DRUGAČNI

- z alkoholom zasvojen človek = "Pijanc"
- brezdomec, berač = »Klošar«
- Rom, Sint = »Cigan«
- z drogami zasvojen človek = »Narkoman«
- priseljenc / delavec iz južne republike = »Čefur«
- prostitutka, seksualna delavka = "Kurba"
- istospolno usmerjen/a = »Peder« / »lezbijka«
- na zaporno kazen obsojeni človek = "Kriminallec"
- duševno bolan človek = "Norec"
- hendikepiran, telesno prizadet človek = "Kripl" / "invalid"
- starejši človek = "Starec"

KAKO UČINKUJE ?

- STIGMATIZIRANEMU (npr. narkomanu) **vzbuja občutek manjvrednosti in ga vzdržuje in utrjuje v lastni manjvredni samopodobi, marginalnosti in socialni izključenosti**
- STIGMATIZIRAJOČEMU (nam) **daje občutek večvrednosti** (glede na stigmatizirane) **in ga** (nas) **vzdržuje v lastni** (iluzorni / idealizirani, boljši, večvredni) **samopodobi**

KONTEKST OBRAVNAVE

- **Zmagovalci** v borbi za osamosvojitvev
- **Poraženci pod globalizacijo in neoliberalizmom** :
 - naraščajoča odtujenost med ljudmi
 - egocentrični individualizem
 - odsotnost vrednot (morale) v medčloveških odnosih
 - naraščajoča brezbržnost do drugih/drugačnih
- **Aktualna recesija**:
 - naraščajoča brezposelnost in revščina
 - naraščajoča nestrpnost in nasilje
- **Nestrpnost in nasilje** v razmerju do nezaželeno drugačnih

Zgodovina človeštva

Suženjstvo & Fevdalizem	Kapitalizem	Komunizem	T.I.N.A.
 <p>Take two tablets and eat me in the morning.</p>	 <p>Take two tablets and eat me in the morning.</p>	 <p>Take two tablets and eat me in the morning.</p>	 <p>Take two tablets and eat me in the morning.</p>
REVOLUCIJA	REVOLUCIJA	REVOLUCIJA	RESETIRANJE
PREDZGODOVINA		ZGODOVINA	POSTZGODOVINA

DUH ČASA

- “Bog je mrtev!”
- **Konec** je velikih ideologij, utopij, obetov, obljub
- **Prihodnost** je grožnja negotovosti
- **Starši** so prezaposleni in zbegani
- **Šola** je tovarna znanj
- **Vzgoja srca** je prepuščena **trgu**
- **Družbeno kolje** postaja brezsmiselna puščava
- Vlada **čustvena nepismenost** in otopelost srca
- **Beg** v droge in virtualno realnost

TRŽNA EKONOMIJA

RELIGIJA VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA, ki:

- je **mono-teistična**: »Denar je sveta vladar«
- ima svoje **svečenike** (neo-liberalne ideologe / ekonomiste)
- ima svoje **vernike** (potrošnike, oboževalce)
- ima svoja **sveta mesta** (hiper-markete, športne stadione...)
- ima svoje **obrede** (manična nakupovanja, spektakle...)
- ima svoje **simbole** (\$, €, £)
- je **misijonarsko naravnana**: vedno in povsod teži k sprevračanju ljudi k svojemu nauku
- je **eksistencialno očiščevalna**: priznava le tiste oblike življenja in dela, ki jih lahko meri z lastnimi merili
- **Kar nima tržne vrednosti ni vredno obstoja !**

IZJAVA STOLETJA

“Sem samo **bančnik**, ki opravlja božje delo.”

Banka je “socialna ustanova”:

“Zelo smo pomembni. Podjetjem pomagamo rasti s tem, da jim posojamo denar. Podjetja, ki rastejo, ustvarjajo blaginjo. To ljudem zagotavlja delo, ki ustvarja več rasti in več blaginje”

Lloyd Blankfein

predsednik uprave banke Goldman Sachs

Njegova letna plača - 68.000.000 \$!

NOVI SVETOVNI RED (EKONOMSKI IMPERIJ)

+

NOVI SVETOVNI RED = MATRICA

- z globalno **strukturo moči** in odločanja (korpor., banke)
- z **vero** v nevidno roko trga (tržno ekonomijo)
- s tehnično-tehnološko **racionalnostjo**
- s **pastoralno skrbjo** za človeka (čustveni, kulturni kapitalizem)
- s kulturo izenačevanja vsega z vsem
- z **nevednostjo** in nedoletnostjo ljudstva (nekritični potrošniki in nekritični državljani so želja oblastnikov)
- z **odsotnostjo** moralne regulacije (imoralizem)
- z rastočo **kopico omrežij**, ki zamenjujejo živo besedo in neposredne medčloveške odnose
- z novo-dobnim (new age) in neo-liberalnim **načinom biti in delovanja**

ETIČNA UTEMELJITEV

Kako biti ?

Kako delovati ?

NOVO-DOBNO = NEO-LIBERALNO

opredeljuje in utemeljuje

“NOVI DEKALOG”

NOVI DEKALOG

I.

Jaz Kapital sem Gospod, tvoj Novi in poslednji Bog. Ne imej drugih bogov poleg mene!

Iz sveta revolucij, ideologij, zgodovine in utopij sem te popeljal v Novo liberalno danost. Z mojo vse-za-obsega-jočnostjo je tvoja **eksistenca** spet dobila naravno mero. V svetu tržne ekonomije vse teče. **Trg** je naravni regulator vsega, kar je res, kar je dobro in prav, obenem pa najbolj civilizirano poskrbi za pravično porazdelitev dobrin, uživanja, neugodja in bolečine.

II.

Ne izgovarjaj po nepotrebnem mojega imena in ne delaj si podobe o meni!

Dovolj je, da **gledam** skozi tvoje oči, **slišim** skozi tvoja ušesa, **čutim** skozi tvoje telo in srce, **mislim** skozi tvoj um, **govorim** skozi tvoja usta in **delujem** skozi tvoja dejanja.

III.

Vedno bodi »in« - na ravni potreb časa!

Človek kot tak ne obstaja. **skupnost** kot taka ne obstaja. Vse kar je, je **sistem** in tvoja **vloga**, oziroma **funkcija** v njem.

Sistem je matrica ali **mreža** samo-proizvajajočih se, tržno tekmujočih in interaktivno, individualno, lokalno, nacionalno in globalno povezanih mnogoterih akterjev.

IV.

Za svoje preživetje na trgu se organiziraj kot Jaz d.d.!

Strateško **razmišljaj** o dolgoročnih naložbah vase, **načrtuj** svojo kariero, nenehno **delaj** na sebi, **skrbi** za svojo samopodobo in konkurenčnost, sprotno **prestrukturiraj** svoj »avtentični« jаз, informirano **izbiraj** med tržno ponujenimi možnostmi in skrbi za svoj **trajnostni razvoj**.

V.

Bodi informiran!

Informacije so **vednost**, ki jo rabiš za tvoj izračun, tehtanje in izbor pravih odločitev. Najbolj ustrezne so tiste **odločitve**, s katerimi maksimiráš in kapitaliziráš svoj užitek. Vse je na tebi in vse je stvar tvojega **izbora**.

VI.

Uživaj!

Samo enkrat se živi. **Uživanje** je naravno in je tvoja temeljna pravica **Želja** je v osrčju tvoje eksistence. Zato **ljubi** svoj užitek bolj kot samega sebe. Prizadevaje za ugodje in izogibanje bolečini sta naravni človekovi lastnosti, zato prisluhni svojemu **telesu**, se investiraj vanj in ga neguj.

VII.

Bodi in-diferenten, brez-oseben in tehnično praktičen!

Egoizem je naravna lastnost slehernika, zato proč z **moralo** in človeškim **dostojanstvom**. Morala predpostavlja **vest**, dostojanstvo predpostavlja **osebnost**. Ime naše morale je **imoralizem**, ime naše človečnosti je **vloga/funkcija**.

VIII.

*Razmišljaj s svojo glavo kolikor hočeš,
vendar nikoli ne spreglej mojih zapovedi!*

Le-te so vezivo mreže svobodnih posameznikov, v kateri je vse transparentno in imanentno.

Zapovedi “starega boga” upoštevaj in spoštuj zgolj iz praktičnih razlogov, v kolikor zadevajo tvoj zasebni interes ali potrebo.

IX.

Ne upiraj se, alternative ni.

Ime našega novega sveta je **TINA** (There Is No Alternative). Če se pojavi morebitna ideja, potreba ali pritisk, da je treba nekaj spremeniti, vedi da je le-ta varljiv, lažen, nesmiseln in škodljiv, zato se mu izogibaj.

X.

Brezpogojno zaupaj v novo temeljno znanost – Ekonomijo!

V obdobju revolucij prisotno »edino pravo znanost - znanost zgodovine« (ljudi in narave) ter teologijo je nadomestila **Ekonomija**. To je temeljna znanost regulacije našega načina biti in delovanja znotraj novega liberalnega sveta. **Filozofi** so nekoč svet samo razlagali, **revolucionarji** so ga spreminjali, **ekonomija** ga danes suvereno obvladuje!

TEMELJNE VREDNOTE – MERILA ČASA

- MLADOST
- DRZNOST
- MOČ
- HITROST
- VZDRŽLJIVOST
- PRILAGODLJIVOST
- UČINKOVITOST
- USPEŠNOST

**KROJIJO ODNOS in SPOŠTOVANJE
DRUGEGA / DRUGAČNEGA**

MLADI DANES **(R. Galimberti)**

- bolj sami
- bolj deprimirani
- bolj jezni
- bolj uporniški
- bolj živčni
- bolj impulzivni
- bolj agresivni
- manj so-čutni
- manj pripravljeni na življenje

“BITI IN” = BITI IN-DIFERENTEN

- = BREZ SRAMU / = BREZ OSEBNOSTI
- = BREZ **EMPATIJE**
- = BREZ **SO-ČUTJA**
- = BREZ **ETIKE / MORALE**
- = BREZ-BRIŽEN DO NEŽELENO DRUGAČNIH
- = NE-ZAVRT = BREZ **MEJA**
- = POPOLNOMA IZPOSTAVLJEN
- = BREZ ZASEBNOSTI

BREZBRIŽNOST

Nezanimanje, ravnodušnost za vse kar ni v kontekstu interesov Jaz d.d.:

- “Briga me.”
- “Vsaj naj skrbi sam zase.”
- “Pustite ga.” (pijanca, klošarja, narkomana....)
- “Naj crkne, sam si je kriv.”
- “Naj se sam ven skoplje, če se je not spravlil.”

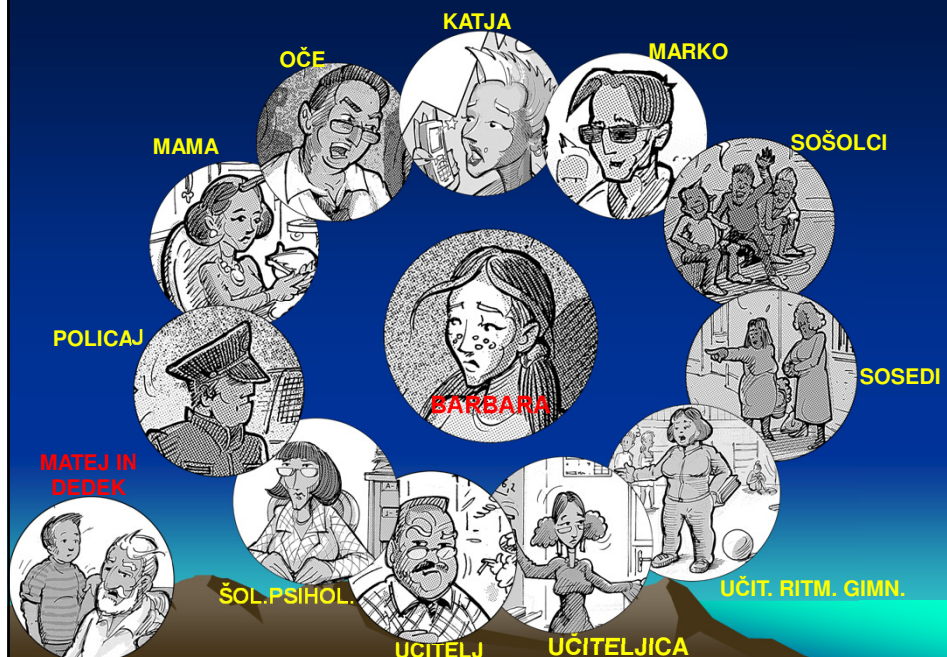
SOČUTJE

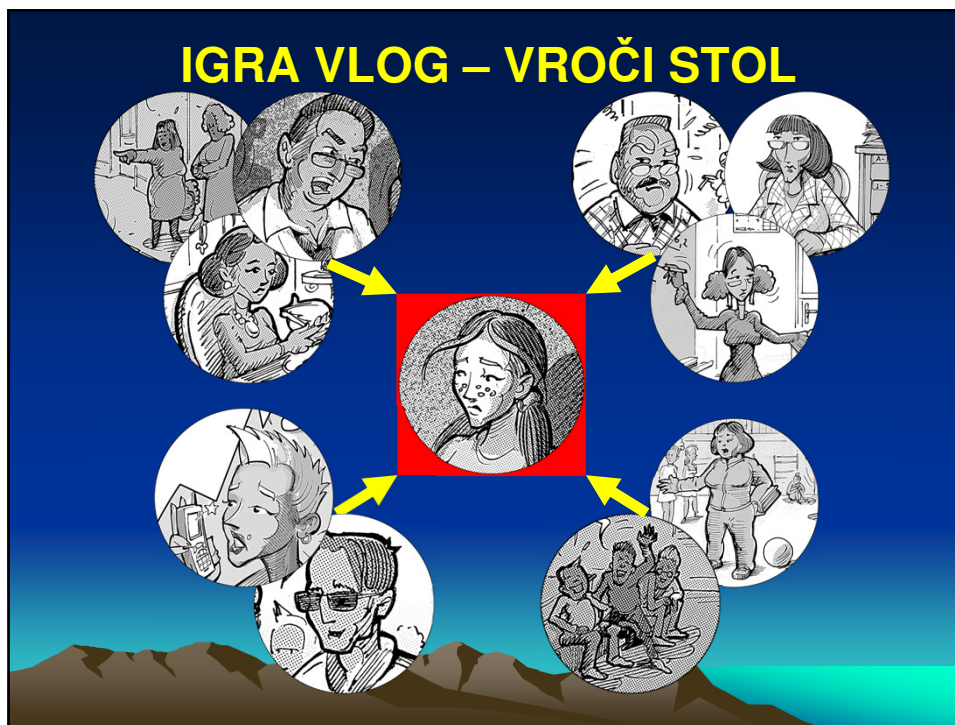
- nasprotje brezbriznosti
- **čustveno naravnan odnos** do drugega kot drugega (so-človeka) ne glede na njegovo drugačnost
- pogoj za **pomoč človeku v stiski**
- **pomoč človeku v stiski** od nas zahteva razumevanje in sprejemanje drugačnosti:
 - brez predsodkov
 - brez stereotipov
 - brez negativnih stališč

STIGMATIZIRANJE ZASVOJENIH

NASTOPAJOČI

DRUGAČNOST NARKOMANOV

- po eni strani so drugačni zaradi **prepovedanosti drog**« in s tem povezanega kriminala
- po drugi strani pa zaradi ujetosti v začarani krog **nezmožnosti** in **nemoči** rešiti se lastne odvisnosti, v katero so nehote zabredli

ODNOS SKUPNOSTI DO DROG

- **Tabuizacija** problematike zasvojenosti
- **Moralizacija** (po)govora o problematiki
- **Kriminalizacija** drog in zasvojenih
- **Institucionalizacija** reševanja zasvojenosti
- **Medikializacija in psihologizacija** zasvojenosti
- **Stigmatizacija** zasvojenih
- **Brezbrižnost** do zasvojenih

VZROKI ZA STIGMATIZACIJO

- **kulturno pogojeni odnosi** do drog in narkomanov
- različne **predpostavke o vzrokih** zasvojenosti
- prevladujoča **represivna politike do drog**, ki sama po eni strani temelji na številnih predsodkih, stereotipih in mitih, po drugi strani pa jih sama vzdržuje, reproducira in generira
- **potrebe ljudi** po stigmatiziranju drugačnih

UČINKI STIGME

Na stigmatizirane:

- občutki **krivde**
- občutki **sramu**
- **zanikanje** težav
- **težko sprejmejo**, da so njihovi problemi posledica zasvojenosti in družbene izključenosti
- **težko iščejo** pomoč
- s tem je sklenjen **začarani krog lastne nemoči**

UČINKI STIGME

Na tistega, ki stigmatizira:

- vzdrževanje "**Jaz d.d.**" (sebe kot zase skrbečega)
- občutek **večvrednosti** (od stigmatiziranega)
- občutek, da "**sem**" **boljši/a** (od stigmatiziranega)
- **prepričanje**, da "nisem" najslabši/a
- **ventil za sproščanje** napetosti in nezadovoljstva z lastnim življenjskim/socialnim položajem
- **ne-oziranje** na lastno početje in njegove učinke

ZAKAJ SE NAM TO DOGAJA?

Ker smo tako naučeni in vzgojeni.

Naša srečanja z narkomani so polna:

- **predsodkov**
- **stereotipov**
- **nevednosti**
- **odklonilnih stališč**
- **zbeganosti in zadreg**

To se nam dogaja **nehote** in **nevede** ob vseh tistih situacijah, ko se v svojem neposrednem okolju – **v družini, šoli, soseski, v skupnosti** - tako ali drugače srečamo z zasvojenimi in njihovimi dejanji.

KAJ LAHKO SPREMENIMO?

Lahko spremenim SVOJ ODNOS:

1. **Do sebe** / svoje idealizirane samopodobe (Jaz d.d.)
2. **Do družbenega okolja** katerega del sem in ga vedno tako ali drugače sooblikujem in sem zanj soodgovoren
3. **Do drugih / drugačnih** (zasvojenih / narkomanov)

KAKO?

- Lahko **neham** razmišljati o sebi kot središču sveta
- Lahko **se soočim** z iluzijami o sebi, z lastnim neznanjem, predsodki, stereotipi in odklonilnimi stališči
- Lahko **se soočim z dejstvi vsakodnevnega življenja** (ki ni cvetoče polje) brez drog, **ne da bi** se odpovedal sočutju in spoštovanju drugih kot drugačnih
- Lahko **se vprašam**: Čemu mi stigmatiziranje služi? Katero svojo potrebo s stigmatiziranjem, pomanjševanjem in zaničevanjem drugih zadovoljujem?
- Lahko **preneham** z "Briga me" **in se angažiram** v skupna in skupnostna prizadevanja za večjo strpnost, spoštovanje človekovih pravic in odprto, trajno se raz. družbo

IZBIRA

iluzije	-	resničnost
Jaz d.d	-	jaz
biti in	-	biti svoj
brezbrižnost	-	sočutje
hoja na mestu	-	trajni razvoj
volja do moči	-	samoomejevanje
nemoč	-	samopreseganje

BITI IN DELOVATI NESTIGMATIZIRAJOČE

Temeljni vprašanji vsake etike:

1. Kako biti ?
2. Kako delovati ?

Izven okvirjev nove religije:

- **De-naturalizacija** človekove eksistence
- Trajno in vztrajno **razločevanje** človeka kot človeka od človeka kot vloge /funkcije (elementa Strukture)
- Samostojna raba lastnega uma
- **Nenehno učenje**
- **Nenehna evalvacija (načina biti in delovanja)**

HVALA ZA POZORNOST

“ **Upaj si postati to kar si.** Ne poskušaj se poceni izmuzniti. V vsakem bitju so čudovite zmožnosti. **Prepričaj se o svoji moči in svoji mladosti**”

Andre Gide

HVALA ZA SODELOVANJE

VSI STIGMATIZIRANI